

JULKISOSTA – TUNTEELLA

Tiedotustutkimus-lehden numeron 3/2008 kiinnostavassa artikkelissaan "Affektin paluu?" Anu Koivunen tarkasteli yleisöä ja julkisoa koskevia käsityksiämme otteella, joka ansaitsee muutaman reunahuomautuksen. Hän väittää, että erottelemme julkison ja yleisön välillä lepää "sekä aktiivisuuden ja passiivisuuden että julkisen ja yksityisen arvottavilla jänneväleillä" (s. 12). Siten julkiso olisi meille aktiivinen ja julkinen, yleisö passiivinen ja yksityinen. Väite pyrkii dikotomisimaan ajatteluumme paikkansapitämättömällä ja harhaanjohtavalla tavalla.

Väärinymmärryksen selvittämiseksi on tärkeää alkajaisiksi huomata, että viittaamme yleisön ja julkison käsitteillä kahteen analyyttisesti erilaiseen toimintamuotoon, emme esimerkiksi ihmis- tai toimijaryhmiin. Toisin sanoen yhdet ja samat ihmiset voivat toimia ja toimivatkin milloin yleisönä, milloin julkisena. Usein toimintamuodot myös limittyvät aktuaalisissa mediasuhteissa mutkikkaasti, ja siirtyminen niiden ja niiden moninaisten variaatioiden välillä voi olla lähes samanaikaista. Yksi keskeinen ero asettuu näiden kahden rakenteellisessa suhteessa mediaan: missä yleisöys määrittyy kiinteässä yhteydessä mediateollisuuden toimintaan, siinä julkisuus on toimintamuoto, jossa valtamediaan ja sen tuottamaan julkisuuteen suuntaudutaan omalähtöisemmin ja joka voi ilmetä myös siitä riippumattomana mediatuotantona.

Kuten Koivusen esimerkeikseen noukkimat ilmaisut kertovat, julkisuutta toimintamuotona luonnehtivat nähdäksemme osaltaan sellaiset seikat kuin kansalaisten julkinen toimeliaisuus, julkisen vuorovaikutuksen virittäminen sekä julkinen puuttuminen erilaisiin kysymyksiin sanoin ja teoin. Yleisöydelle taas ovat ominaisia kuluttaminen, seuraaminen ja vastaanottaminen. *Toimintamuotona* yleisöys on tietenkin aktiivista siinä missä julkisuuskin – toiminta vain on luonteeltaan erilaista. Missä julkisena toimimisen ponnin on niissä kysymyksissä, joihin julkisesti puututaan, siinä toimintaa yleisönä määrittävät ne esitykset ja mediat, joiden yleisöksi ryhdytään. Huomattakoon, että jälkimmäinen toiminnallisuus kattaa myös ne tuntemukset ja mielenliikkeet, joihin yleisönä olemisen ihmisiä kutsuu ja joita se heissä herättää ilman, että kyse olisi vielä yleisöydestä eroavasta tuottavasta toiminnasta.

Koivusen kanta on, että meidän näkökulmastamme "kaikki sellainen median kokeminen, joka ei artikuloidu 'asiaan' liittyväksi toiminnaksi, määrittyy väistämättä passiiviseksi ja yksityiseksi" (s. 12). Kantaansa hän pyrkii oikeuttamaan toisen yllekirjoittaneen toteamuksella, että "keskustelu, joka pyörii omissa kokemuksissa hakematta yhtymäkohtia mihinkään yleisempään tai kytketyymmättä julkisuudessa esiintyviin diskursseihin, on yksityistä vaikka sitä käytäisiin julkisesti" (Pietilä 2006, 51). Tässäkin Koivunen lyö kirveensä kiveen. Näet vaikka julkisesti käyty keskustelu pyörisi keskustelijoiden "omissa kokemuksissa", se on toki aktiivista toimintaa, jossa keskustelijat tuottavat yksityisistä kokemuksistaan julkisesti näkyvää. Siten se ei millään muotoa määrity passiiviseksi eikä edes puhtaaksi yksityisyydeksi vaan yksityisyydeksi julkisuudessa. Toisaalta sikäli

kuin julkisesti käyty keskustelu ei tee kytkentöjä yksittäisen kokemuspiirin ulkopuolelle tai suhteuta omia kokemuksia toisten ja toisenlaisiin kokemuksiin, se ei edusta julkison toimintamuotoa vaan omantyyppistään julkisen esiintymisen muotoa.

Koivunen kiinnittää osuvalla ja tärkeällä tavalla huomiota siihen, että julkisoajattelu ei tähän mennessä ole ottanut varteen tunteiden kokemista. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö toimintaan julkisena sisältyisi hyvin vahvasti kokemuksellinen ulottuvuus. Emme myöskään allekirjoita Koivusen implikaatiota, että julkisoajattelun tämä aukkokohta veisi ”vaarallisen likelle [...] asian/tiedon ja viihteen/tunteen hierarkkista vastakkainasettelua” (Koivunen 2008, 13) ja että julkisokäsitteen avulla ei pystytä puuttumaan mihinkään asia-agen dan ulkopuoliseen kysymykseen. Julkison käsitettä soveltaneen empiirisen tutkimuksen pohjalta on ilmeistä, että julkison toimintamuotoon ei todellakaan astuta pelkän kylmän järkeilyn varassa, vaan julkisoksi ryhtyminen kumpuaa usein muistojen ja eletyn kokemuksen läpäisemistä tunnesiteistä koskien esimerkiksi tiettyjä paikkoja kaupunkitilassa (ks. Ridell 2000). Samalla julkisona toimimiseen saattaa liittyä voimakkaita ja ristiriitaisiakin tunne-elämyksiä, yhtäältä vaikkapa arkuutta ja pelkoa julkisuuden edessä ja toisaalta vakaamuksellista tunnetta jonkin kysymyksen tärkeydestä. Sitoutuminen ajamaan julkisesti jotakin asiaa ei kalvenne omakohtaisuudessa ja intohimoisuudessa vaikkapa fanikokemuksen intensiteetille. Ja sitä mihin kysymykseen ja millaista kantaa julkisona otetaan, motivoinevat usein omiin arvoihin ja etuihin ankkuroituvat tunnelataukset. Julkisouteen kietoutuvat tunteet ja julkisona toimimisen tuottama mielihyvä ovat epäilemättä erilaisia kuin yleisöydessä, joten näiden kahden toimintamuodon erityisyyttä voisi käsitteellistää tältä pohjalta edelleen. Tällöin, kuten toinen meistä pari vuotta sitten kulttuurisen yleisötutkimuksen tilaa arvioidessaan ehdotti, ”kävisi mahdolliseksi tarkastella esimerkiksi kansalaisuuden ja kuluttajuuden kysymysten risteämistä ihmisten mediasuhteiden kanssa nykyisiä, kotimaisessakin keskustelussa nähtyjä kissanhännävetöjä hedelmällisemmin” (Ridell 2005, 91).

Julkisuus toimintamuotoon viittaavana käsitteenä ei siis dikotomisoi järkeä ja tunnetta toisilleen vastakkaisiksi vaan päinvastoin se mahdollistaa niiden juuri tuolle toimintamuodolle ominaisen yhteen artikuloinnin. Julkisuus avaakin affektiivisuudesta kiinnostuneelle tutkijalle oman erityisen tutkimuskenttäänsä. Anu Koivusen artikkelin oppihistoriallisen kohdennuksen huomioon ottaen olisi tietysti ollut kohtuutonta odottaa, että hän olisi itse asettanut kysymyksen julkisuuden ja tunteiden suhteesta ja lähtenyt sitä kehittelemään. Mikään julkison käsitteessä – sellaisena kuin olemme itse sitä yrittäneet määritellä ja tuoda yhteiseen keskusteluun – ei kuitenkaan nähdäksemme estä viemästä tutkimusta tähän suuntaan.

Kirjallisuus

Pietilä, Veikko (2006) ”Matti Matalaisen” julkea ehdotus ja vähän muutakin. *Tiedotustutkimus* 29:4, 41–57.

Ridell, Seija (2000) Kansalaisjulkisuuden kokeilua verkossa. Teoksessa Heinonen, Ari ym., *Verkkotorilla: Internet kansalaisviestinnän ja paikallisen julkisuuden tilana*. Tampereen yliopiston Tiedotusopin laitoksen julkaisuja C:32.

Ridell, Seija (2005) Kulttuurinen yleisötutkimus 2000-luvun alussa. *Tiedotustutkimus* 28:4–5, 85–92.

Tiedotustutkimus
2008:4